

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

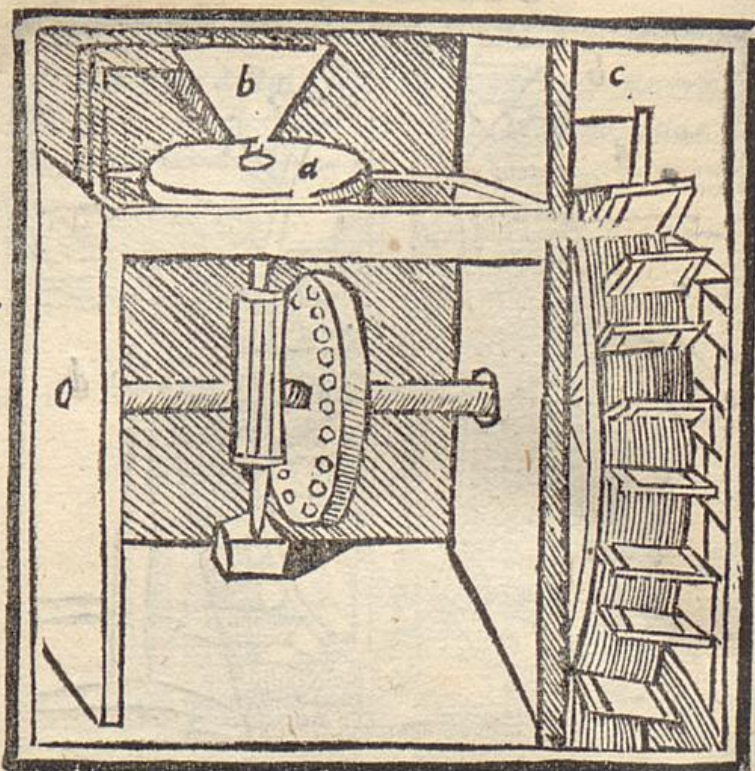
Vitruvius Itervm Et Frontinus

Vitruvius

Florentiae, 1513

De coclea q[uae] magna[m] copia[m] extollit aq[uae], sed no[n] ta[m]
alte. C. XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12979

a. mola
 b. infudibulum
 b. pinnae
 rote

De coclea quæ magnam copiã extollit aquæ, sed nõ tam alte.

Caput. XI.

Et autem etiam cocleæ ratio, quæ magnã vim haurit aquæ, sed non tam alte tollit quàm rota. Eius autem ratio sic expeditur. Tignum sumitur, cuius tigni quanta fuerit pedum longitudo tanta digitorum expeditur crassitudo. Id ad circinũ rotundatur. In capitibus circino diuiduntur circinationes eorum tetrantibus in partes quatuor, uel octantibus in partes octo ductis lineis, eaq; lineæ ita collocantur, ut in plano posito tigno ad libellam, utriusq; capitum lineæ inter se respondeant ad perpendicularum, ab his deinde à capite ad alterum caput lineæ perdu-

etitur conuenientes, uti q̄ magna erit pars octaua cir-
 cinationis tigni, tam magnis spatiis distent secundū
 latitudinem. Sic & in rotundatione & in longitudi-
 ne equalia spatia fient. Ita quo loci describuntur li-
 nea, quæ sunt in longitudine spectantes, faciēde de-
 cussationes, & indecussationibus finita puncta. His
 ita emēdate descriptis sumitur saligneæ tenuis, aut
 de uitice secta regula, quæ unctā liquida pice figitur
 in primo decussis puncto, deinde trahitur oblique
 ad insequentes longitudes & circuitiones decussiu.
 Et ita ex ordine progrediēs singula puncta præter-
 eundo & circuminuoluendo, collocatur in singulis de-
 cussationibus, & ita peruenit & figitur ad cā lineā,
 recedens à primo in octauum pūctum, in qua prima
 pars eius est fixa. Eo modo quantum p̄greditur ob-
 lique per spatium & per octo puncta, tantundem in
 longitudine peccedit ad octauum punctum. Eadē ra-
 tione per omne spatium longitudinis & rotunditatis
 singulis decussationibus oblique fixæ regulæ, per octo
 crassitudinis diuisiones inuolutos faciunt canales,
 & iustam cocleæ naturalemq; imitationē. Ita per id
 uestigium aliæ super alias figuntur unctæ pice liqui-
 da, & exaggerantur ad id ut longitudinis octaua
 pars fiat summa crassitudo, supra eas arcundatur
 & figuntur tabulæ, quæ pertegant eam inuolutionē,
 tunc cæ tabulæ pice saturantur, & laminis ferreis
 colligantur, ut ab aquæ uine dissoluantur, Capita ti-
 gni ferreis clauis & laminis continentur, iisq; in fi-
 guntur stili ferrei. Dextra aut & sinistra cocleam ti-
 gna collocantur, in capitibus utraq; pte habētia trās-

LIBER

uersaria cōfixa, In his foramina ferrea sunt inclusa,
in q; ea inducuntur stili, & ita coelea hominibus calo
cantibus facit uersiones, Erectio autem eius ad ino
clinationem sic erit collocanda, uti quemadmodū p^o
thagoricum trigonum orthogonium de, cribitur, sic
ad habeat respon um, id est un diuidatur longitudo
in partes quinq; earū triū extollatur caput coelea,
ita erit à perpendicularo ad imas nares eius spatium,
partes quatuor. Qua ratione aut oporteat id esse in
extremo libro eius forma de, cripta est.

a. coelea
ad rōnem
trigōi p^o
thagorici
erecta
b. tigna
in q̄ uer
satur cor
clea.

Qua de materia fiunt organa ad hauriendā, aquā
& qbus rationibus perficiantur, quibusq; rebus mo
tus recipientia praesent uersionibus ad infinitas

utilitates, ut essent notiora quam apertissime potuissent
perscripsi.

De Ctesibica machina, quæ altissime extollit aquam.

Caput. XII.

Nsequitur nunc de Ctesibica machina quæ
in altitudinem aquam educit, monstrare.
Ea fit ex ære, cuius in radiabus modiolis
sunt gemelli paulum distantes, habentes fistulas (fur-
cille sunt figura) similiter coherentes, in medium ca-
tinum concurrentes, in quo catino fiant axes in supe-
rioribus naribus fistularum cōagmentatione subti-
li collocati, qui præobturantes foramina narium, nõ
patiuntur exire id quod spiritu in catinum fuerit ex-
pressum. Supra catinum penula, ut in sudibulũ in-
uersum, est attemperata, quæ etiam per fibulam cune
catino cuneo traiecto, continetur & cōagmentatur,
ne vis inflationis aquæ eam cogat eleuare, Insuper
fistula quæ tuba dicitur, cōagmentata, in altitudine
fit erecta, Modiolis autem habent infranates in ferio-
res fistularum axes interpositos supra foramina ea-
rum, quæ sunt in fundis, ita de supernis in modiolis
emboli masculi torno politis & oleo subacti cōclusisq;
regulis & uectibus conuoluuntur, qui ultro atroq;
frequenti motu premetes, aerem qui erit ibi cū aqua
axibus obturantibus foramina cogunt & extrudunt
inflando præssionibus per fistularum nares aquam
in catinum, de quo recipiens penula spiritus expri-
mit per fistulam in altitudinem, & ita ex inferiori
re loco castello collocato ad salendum aqua submini-
stratur.